

DARUL DURERII

Aprecieri pentru această carte

Mi-am luat o zi liberă de la Casa Albă și am citit această carte minunată...
—Președintele BILL CLINTON

O carte frumoasă, sensibilă despre viață... Sunt foarte multe lucruri pe care aș vrea să le spun despre această carte și despre ce ne poate învăța cu privire la tratarea, trăirea și vindecarea durerilor de tot felul. Deoarece spațiul este limitat, nu pot spune decât: *Citește-o!*

—BERNIE SIEGEL, M.D., *medic chirurg pediatru și scriitor american*

O carte bine scrisă și captivantă despre un subiect sensibil pentru oricine. O recomand cu căldură oricui, dar consider că ar trebui să fie o lectură obligatorie pentru cadrele medicale de orice fel.

—M. SCOTT PECK, *autorul cărții Drumul către tine însuși*

Am fost fascinat, instruit și înălțat de această memorabilă mărturie care este redată cu grație neobișnuită.

—RICHARD SELZER, *medic chirurg și scriitor american*

Ai ocazia să citești nu un discurs filozofic, sec, despre durere ci, mai degrabă, o relatare vie – o lectură selectă pentru oricine.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BRAND, PAUL

Darul durerii / dr. Paul Brand. - Oradea: Scriptum, 2020

ISBN 978-606-031-061-7

DARUL DURERII

UN DAR PE CARE
NIMENI NU ȘI-L DOREȘTE

DR. PAUL BRAND
PHILIP YANCEY

Editura Scriptum®
Oradea

Originally published in U.S.A. under the title
The Gift of Pain
by Paul Brand and Philip Yancey
© 1993, 1997 by Paul Brand and Philip Yancey
Published by arrangement with The Zondervan Corporation L.L.C.,
a division of HarperCollins Christian Publishing, Inc.
All Rights Reserved.

Ediția în limba română, publicată cu permisiune, sub titlul
Darul durerii
de Paul Brand and Philip Yancey

© 2020 Editura Scriptum®
str. Lăpușului nr. 28, 410264 Oradea - Bihor
Tel./Fax/Robot: 0259-457.428
E-mail: scriptum@scriptum.ro
Pagina web: WWW.SCRIPTUM.RO

Cu excepția situațiilor când se specifică altfel, citatele biblice folosite sunt preluate din
NTR – Noua Traducere în Limba Română.

*Orice reproducere sau selecție de texte din această carte
este permisă doar cu aprobarea în scris a Editurii Scriptum, Oradea.*

ISBN 978-606-031-061-7

Tiparul executat în U. E.

*Mamei mele,
buni Brand*

CUPRINS

Prefață de C. Everett Koop, medic, doctor în științe medicale..... 9

PARTEA ÎNTÂI: CALEA CĂTRE MEDICINĂ

1. Coșmarurile insensibilității.....	15
2. Munții morții	29
3. Deșteptări.....	45
4. Sălașul durerii.....	63
5. Mentori în durere.....	83
6. Medicină în stil indian	99

PARTEA A DOUA: O CARIERĂ ÎNCHINATĂ DURERII

7. Un ocol prin Chingleput	117
8. Descleștarea ghearei	137
9. Munca de cercetare	155

10. Fețe în schimbare	175
11. Publicarea	191
12. Spre Louisiana	205
13. Prețuri dușman	227

PARTEA A TREIA: ÎMPRIETENIREA CU DUREREA

14. În minte.....	253
15. Confecționarea parașutei	274
16. Managementul durerii.....	299
17. Intensificatorii durerii.....	324
18. Plăcere și durere	357
Postfață: Lepra și SIDA	383
Mulțumiri	407
Despre autori	409
Bibliografie	411

PREFAȚĂ

C. EVERETT KOOP, MEDIC, DOCTOR ÎN ȘTIINȚE MEDICALE

Ori de câte ori am dat frâu liber imaginației și m-am întrebat cine mi-aș dori să fi fost, dacă nu aș fi fost C. Everett Koop, persoana care-mi vine în minte cel mai adesea este Paul Brand. Cunoscut frânturi din povestea lui de viață de mulți ani de zile. L-am auzit vorbind în public în câteva rânduri și am fost fascinat de echilibrul dintre abordarea directă și maniera delicată în care se adresa. Apoi, în 1981, când am devenit chirurg, alăturându-mă astfel Serviciului de Sănătate Publică, am aflat că, într-un fel, el lucra pentru noi.

Paul Brand conducea pe atunci partea de cercetare a celui mai vechi centru pentru leproși din Statele Unite ale Americii, Gillis H. Long Hansen's Disease Center din Carville, Louisiana. Acolo am avut ocazia să intru în contact cu el, să-l văd la lucru în laboratorul său, să fiu martor la felul în care interacționa cu pacienții și să observ relația puternică și sinceră de mentorare ce se dezvoltase între Paul Brand și învățăceii săi, tineri și vârstnici, întregi la trup sau infirmi. Tot acest timp în care l-am urmărit, m-a convins de justetea imenselor

DARUL DURERII

cheltuieli în cercetarea acestei boli, care este lepra, o boală de care suferă puțini oameni în Statele Unite, demonstrând aplicabilitatea acestor cercetări la pacienții cu diabet, boală de care suferă 25 de milioane de oameni.

Mi-a prins bine să-l văd pe Paul Brand în acțiune! Cu o atitudine atât de respectuoasă, atunci când ar fi putut să se mândrească, cu o amabilitate rar întâlnită, cu o blândețe dusă la extrem, dar în special dând dovada unei competențe concrete.

La scurt timp după ce am intrat pe poziția de chirurg generalist, soției mele, Betty, i s-a înlocuit articulația mâinii drepte cu o proteză extraordinară din teflon. Operația a decurs foarte bine, însă, din cauza lipsei de atenție în îngrijirea postoperatorie, o muncă nu foarte plăcută, dar esențială, Betty s-a ales cu un handicap sever la acea mână. A plâns un timp din cauza acestei pierderi, însă de atunci încoace a învățat să se descurce cu o mână pe care o poate îndoi, deși nu-și poate întinde degetele.

Un chirurg specialist în chirurgia mâinii mai bun decât Paul Brand nu cred că mai găsești, așa că am luat-o pe Betty cu mine la o întrunire a celor din Serviciul de Sănătate Publică din Phoenix, Arizona, unde știam că va vorbi și Paul. L-am întrebat dacă ar putea să o consulte pe soția mea, iar el a acceptat numaidecât. Urmărindu-l cum examina mâna soției mele, mi-a dat ocazia să văd cu ochii mei toate lucrurile minunate pe care le auzisem despre Paul Brand. Încă de la început, atitudinea respectuoasă a fost evidentă. Blândețea cu care aborda pacientul era incredibilă. Amabilitatea cu care ne-a făcut recomandările au compensat până și vestea rea pe care a fost nevoit să ne-o dea. Și, desigur, competența lui.

Obișnuiam să le spun studenților mei: „Atunci când examinați abdomenul cuiva, priviți la fața pacientului, nu la burta lui.“ Ceea ce m-a impresionat la Paul Brand a fost faptul că, deși știa că s-ar putea să-i pricinuiască durere, el și-a fixat privirea la ochii lui Betty, apoi și-a cerut scuze pentru durerea ei. Nu a minimalizat durerea, dar ne-a transmis un fel de filozofie despre durere care a încadrat-o în altă sferă.

Socotesc că exemplul pe care l-am relatat este o introducere potrivită la această carte, deoarece dezvăluie povestea unei vieți

PREFAȚĂ

fascinante, dar mai ales subliniază înțelegerea profundă a acestuia asupra durerii – care este rostul ei, originea și remediul durerii. În calitate de chirurg, om de știință, cercetător și filozof înzestrat cu o intuiție aparte, Paul Brand a trăit și a lucrat printre cei suferinzi. Experiențele lui extraordinare au o puternică unitate tematică, ceea ce-i permite să prezinte o perspectivă destul de surprinzătoare asupra durerii. Să știi că nu va fi o lectură plictisitoare, ci în această carte vei găsi lucruri minunate care-ți vor fi de un real ajutor, pentru că Paul Brand deschide fereastra către noi perspective asupra durerii, iar acest lucru se transpune în ceva de mare preț și folositor ție și mie deopotrivă.

Paul Brand îți oferă ocazia de a vedea durerea nu ca pe un dușman, ci ca pe un prieten. Deși cunosc multe lucruri despre durere – m-am confruntat cu ea pe parcursul vieții mele profesionale –, prin intermediul acestei cărți am ajuns să capăt o înțelegere mult mai profundă a ei. Dacă aș fi fost o victimă a durerii cronice, probabil că aș socoti cunoștințele dobândite cu ajutorul ei ca pe un dar de la Dumnezeu.

Am avut ocazia să-i înmânez lui Paul Brand Medalia Surgeon General, cea mai înaltă onoare pe care i-o poate înmâna un chirurg generalist unui civil. După lecturarea acestei cărți, aș mai face-o încă o dată dacă aș putea. Aprecierea mea față de Paul Brand este mai mare decât oricând.

PARTEA ÎNTÂI

CALEA CĂTRE MEDICINĂ

1

COȘMARURILE INSENSIBILITĂȚII

DE RĂNI FAC HAZ CEI NERĂNIȚI CÂNDVA.

—Shakespeare, *Romeo și Julieta*

Tanya era o pacientă de patru ani cu ochi negri, strălucitori, cu părul cârlionțat și cu un zâmbet șugubăț. Am examinat-o la spitalul național pentru leproși din Carville, Louisiana, unde fusese adusă de mama ei pentru diagnosticare. Între fetiță și mama ei se simțea o tensiune, dar am observat că Tanya era surprinzător de încrezătoare. Așezată pe marginea patului de consult, privea impasibilă cum îi înlăturam bandajele mânjite de sânge de pe laba piciorului.

Testându-i glezna stângă tumefiată, am constatat că laba piciorului i se rotea complet, semn că glezna îi era dislocată în totalitate. Am tresărit la vederea acestei mișcări nenaturale, însă Tanya nu a schițat nicio reacție. Am continuat să-i desfăc bandajele.

— Nu-i așa că vrei să scapi de rănile astea, prințeso? am spus eu, încercând să mai destind atmosfera din încăperea. Ai putea să ajungi să poți purta pantofi din nou.

Tanya a râs și mi s-a părut tare ciudat că nu a tresărit, nici nu a scâncit când i-am desfăcut bandajele care erau lipite de piele.

DARUL DURERII

Nu făcea decât să se uite prin încăpere cu o expresie oarecum plictisită.

Când am desfăcut și ultimul bandaj, am găsit răni infectate pe ambele tălpi ale picioarelor. I-am examinat rănilor cu mare delicatețe, căutând o reacție cât de mică pe fața Tanyei. Niciuna. Împingeam ușor sonda prin țesutul moale, necrozat până am ajuns să văd chiar și albul strălucitor al osului gol. Încă nicio reacție din partea Tanyei.

În timp ce examinam plin de consternare, mama ei a început să-mi spună povestea Tanyei.

— Cât era mai mică totul părea a fi în regulă. Era ceva mai energică, dar nimic ieșit din comun. Nu voi uita niciodată momentul în care am conștientizat că are o problemă serioasă. Avea în jur de șaptesprezece luni. De regulă o țineam în aceeași cameră cu mine, dar în acea zi am lăsat-o singură în țarcul ei de joacă cât m-am dus să răspund la telefon. Fiindcă era liniștită, am hotărât să o las acolo și să merg să pregătesc ceva de mâncare. Era bine să se mai joace și singură. O auzeam cum râde și găngurește. Am zâmbit în sinea mea, întrebându-mă oare ce poznă mai face. Câteva minute mai târziu, m-am dus în camera unde era Tanya și am găsit-o șezând în țarcul ei de joacă, lăsând amprente roșii cu degetele ei micuțe pe suprafața albă a țarcului. La început nu mi-am dat seama despre ce este vorba, dar când m-am apropiat, am țipat îngrozită. Era groaznic. Vârful unui deget era sfâșiat și sângera, iar ea făcea modele de-a lungul țarcului cu sângele ei. Atunci am strigat:

— Tanya, ce s-a întâmplat?

Ea a zâmbit și în acel moment am văzut sângele de pe dinții ei. Își mușcase vârful degetului, iar acum se juca cu sângele care-i curgea.

Mama Tanyei a continuat să-mi spună că, pe parcursul lunilor ce au urmat, ea și soțul ei au încercat în zadar să o convingă pe fiica lor că nu trebuie să-și muște degetele. Fetița râdea la pedepsele fizice și părea imună la orice fel de pedeapsă. Pentru a obține tot ceea ce își dorea ajunsese chiar să-și ducă degetul la gură, pretinzând că vrea să-l muște, așa că, în cele din urmă, părinții cedau în fața cerințelor ei. Groaza părinților s-a transformat în disperare atunci când, în mod misterios, fetei i-au apărut, rând pe rând, răni pe fiecare deget.

Mama Tanyei îmi povestea toate acestea pe un ton inflexibil,

COȘMARURILE INSENSIBILĂȚII

fără pic de emoție în glas, ca și când s-ar fi resemnat în fața acestui supliciu de a crește un copil lipsit de orice instinct de autoconservare. Și, ca situația să fie și mai complicată, când a ajuns în cabinetul meu, își creștea copilul singură; după un an de încercări de a-i face față Tanyei, soțul ei le-a părăsit.

— Dacă insiști să o ținem pe Tanya acasă, atunci eu renunț, le-a spus el. Am dat naștere unui monstru.

Desigur că Tanya nu arăta ca un monstru. În afara rănilor pe care le avea la picioare și a degetelor ei scurtate, arăta ca orice copil sănătos de patru ani. Am întrebat despre rănilor de la picior.

— Au apărut imediat ce a început să meargă, spuse mama. Călca într-un cui sau într-o pioneză și le scotea fără nicio problemă. Acum îi verific picioarele la sfârșitul fiecărei zile și de multe ori descopăr o nouă leziune sau rană deschisă. Dacă-și luxează glezna, nu șchiopătează și astfel ajunge să și-o luxeze în repetate rânduri. Un specialist ortoped mi-a spus că și-a distrus articulația pentru totdeauna. Dacă-i bandajăm picioarele pentru a le proteja, câteodată, într-un moment de mânie, rupe bandajele. Odată a rupt în întregime un ghips folosindu-se doar de mâinile ei.

Mama Tanyei venise la mine la recomandarea ortopedului.

— Mi s-a spus că pacienții dumneavoastră bolnavi de lepră au astfel de probleme cu picioarele, mi-a spus ea. Are și fiica mea lepră? Îi puteți vindeca mâinile și picioarele?

Avea acea expresie a feței de om neajutorat, tânguitor, pe care am văzut-o adesea pe fețele părinților micilor pacienți, acea expresie care atinge inima unui doctor. M-am așezat și am încercat să-i explic cu delicatețe starea Tanyei. Dar, vai, nu puteam oferi prea multă speranță și mângâiere. Aveam să investighez în continuare, dar, din câte puteam să-mi dau seama până în acel moment, Tanya suferea de un defect genetic rar cunoscut în limbajul popular drept „insensibilitate congenitală la durere“. Era sănătoasă în toate celelalte privințe, cu excepția acestuia: nu putea simți durerea. Nervii din mâinile și picioarele ei nu transmiteau mesaje cu privire la schimbarea de presiune și temperatură – simțea un fel de furnicătură când se ardea sau când își mușca vreun deget – dar acestea nu dădeau nici cea mai mică senzație neplăcută. Tanyei îi lipsea conceptul mental al durerii.

DARUL DURERII

Mai degrabă, îi plăcea acea senzație de furnicătură, mai ales atunci când acestea produceau reacții atât de dramatice din partea celorlalți.

— Putem să vindecăm rănilor acestea, dar Tanya nu are acest sistem de atenționare interior care să o apere de viitoare răniri. Nimic nu se va ameliora până când Tanya nu va înțelege problema și până când nu va începe în mod conștient să se protejeze.

Șapte ani mai târziu am primit un telefon de la mama Tanyei. Tanya, care acum avea unsprezece ani, își ducea traiul deplorabil într-o instituție. Își pierduse ambele picioare prin amputare: refuzase să poarte pantofii potriviți pentru problema ei, iar acest fapt, asociat cu incapacitatea de a șchiopăta sau de a-și transfera greutatea de pe un picior pe altul când stătea în picioare (pentru că nu simțea niciun disconfort), au pus o presiune intolerabilă pe încheieturile ei. De asemenea, Tanya își pierduse majoritatea degetelor. Coatele îi erau în mod constant dislocate. Suferea efectele septicemiei cronice de la rănilor de la mâini și de la picioarele amputate. Limba îi era sfâșiată de la obiceiul nervos de a-și mușca limba.

Tatăl ei o numise monstru, însă Tanya nu era un monstru, ci doar un exemplu extrem – o metaforă umană chiar – a ceea ce înseamnă viața fără durere.

FĂRĂ VESTE

Boala Tanyei este destul de rară, dar boli precum lepra, diabetul, alcoolismul, scleroza multiplă, bolile nervoase și leziunile măduvei spinării pot crea stări ciudate de periculoase de insensibilitate la durere. În mod ironic, în timp ce majoritatea oamenilor merg la farmaciști și doctori în căutarea unor remedii împotriva durerii, acești oameni trăiesc într-o stare permanentă de pericol din cauza *absenței* durerii.

Am aflat pentru prima dată despre absența durerii când am început să studiez despre această boală numită lepră, o boală care afectează peste 12 milioane de oameni din toată lumea. Lepra provoacă de mult timp un gen de frică aproape de isterie, și aceasta în principal din cauza desfigurării pe care o provoacă dacă nu este tratată. Nasul pacienților bolnavi de lepră se micșorează, lobul urechii se umflă, iar

COȘMARURILE INSENSIBILITĂȚII

cu trecerea timpului aceștia ajung să-și piardă degetele de la mâini și de la picioare, apoi chiar și mâinile și picioarele. Mulți dintre ei chiar orbesc.

După ce am lucrat o perioadă cu pacienți din India, am început să mă îndoiesc de ipoteza medicală că lepra era cauza directă a acestei desfigurări. Trupul acestor pacienți putrezea, pur și simplu? Sau poate că problemele lor, așa cum erau și cele ale Tanyei, merg chiar mai în profunzime și anume la insensibilitatea la durere? Poate că bolnavii de lepră se distrugeau pe ei înșiși fără să-și dea seama de acest lucru, tocmai din cauză că le lipsea acel sistem care să-i avertizeze cu privire la pericol. Fiind încă în căutarea unui răspuns la această teorie, am vizitat un spital mare pentru bolnavi de lepră din Noua Guinee, unde am fost martor la două scene îngrozitoare pe care nu le-am putut uita niciodată.

O femeie dintr-un sat din apropierea leprozeriei cocea cartofi pe un grătar din cărbuni. A trecut un băț ascuțit printr-un cartof și-l ținea deasupra focului, răsucind încet bățul între degete ca un rotisor. La un moment dat, cartoful a ieșit de pe băț pe cărbuni și mă uitam la ea cum tot încerca în zadar să întepe cartoful din nou, dar, cu fiecare încercare, cartoful intra mai adânc printre cărbunii încinși. În cele din urmă a ridicat din umeri, declarându-și neputința și și-a îndreptat privirea spre un bătrân care stătea la câțiva metri mai încolo. La vederea gestului ei, părând că știe clar ce se aștepta de la el, veni greoi înspre foc, vârî mâna în foc, împinse cărbunii încinși la o parte pentru a lua cartoful și apoi se întoarse la locul său.

În calitate de chirurg specialist în chirurgia mâinii, am fost îngrozit la vederea acestei scene. Totul se petrecu prea repede pentru a avea timp să intervin cumva, dar m-am dus imediat să examinez mâinile aceluia bătrân. Nu mai avea niciun deget, doar niște cioturi acoperite de bășici cu secreții în ele și de cicatricile unor răni mai vechi. Era clar că nu fusese prima dată când își introdusese mâna în foc. I-am spus că trebuie să aibă grijă de mâinile lui, dar răspunsul lui indiferent mă face să cred că nu a urmat sfatul meu.

Câteva zile mai târziu aveam programate consultații la leprozeria din apropiere. Vizita mea fusese anunțată din timp, iar în ziua respectivă administratorii au anunțat pacienții de prezența noastră.

DARUL DURERII

Mă aflu într-o curte deschisă împreună cu cei din echipă și imediat ce a sunat clopoșelul, a început să vină spre noi o mulțime de oameni dinspre colibele și barăcile din jur.

Mi-a atras atenția un bolnav tânăr care se străduia să ajungă la noi sprijinindu-se pe cârje, ținându-și sus piciorul stâng care era bandajat. Deși încerca să se grăbească atât cât putea, pacienții mai sprinteni i-au luat-o înainte. Dintr-odată, acest bărbat și-a pus cârjele sub braț și a început să alerge greoi pe ambele picioare, fluturându-și mâna disperat pentru a ne atrage atenția. A reușit în cele din urmă să ajungă în față, unde a rămas gâfâind, sprijinindu-se pe cârje și având un zâmbet triumfător pe față.

După mersul aceluia om, mi-am dat seama că ceva destul de grav se petrecuse cu el. M-am apropiat de el și am văzut că bandajele îi erau mânjite de sânge, iar laba piciorului stâng îi juca dintr-o parte în alta. Fiindcă alergase având gleznă dislocată, pusese prea multă presiune pe capătul osului piciorului, iar pielea i se rupsese sub această presiune. Umbla practic pe capătul tibiei și cu fiecare pas pe care-l făcea acel os de zgolit intra în pământ. Asistentele l-au certat, însă el părea a fi chiar mândru de reușita lui de a alerga atât de repede. M-am plecat pe genunchi lângă el și, examinându-l, am văzut cum îi intraseră pietricele și bețișoare prin capătul osului până în cavitatea medulară. Nu am avut altă variantă decât să-i amputez piciorul de sub genunchi.

Aceste două scene m-au urmărit mult timp. Dacă închid ochii, văd și acum cele două chipuri: apatia bătrânului care a scos cartoful din foc și exuberanța tânărului care a alergat în curtea spitalului. În cele din urmă, cel dintâi și-a pierdut mâna, iar celălalt, piciorul; cei doi aveau în comun această nonșalanță totală cu privire la ceea ce le cauza propria distrugere.

O PERSPECTIVĂ ÎNGROZITOARE

Întotdeauna m-am văzut ca unul care se îngrijea de pacienții cărora le lipsea simțul durerii, nu ca unul sortit să trăiască în această stare. Până în 1953. La finalul unui program de studiu susținut de